

Informacja prasowa

Spotkanie Rady Ekspertów ds. Chorób Rzadkich Medycznej Racji Stanu

Debata Medycznej Racji Stanu to przestrzeń do dialogu między przedstawicielami administracji publicznej, środowiskiem medycznym, organizacjami pacjentów, która pozwoli wypracować skuteczne rozwiązania, wnioski i rekomendacje, mające szansę przyczynić się do realnych zmiany w systemie ochrony zdrowia.

Spotkanie Rady Ekspertów ds. Chorób Mózgu Medycznej Racji Stanu, organizowane 3 marca 2026 roku jest inauguracją prac i interdyscyplinarnej dyskusji nad strategią dla Zdrowia Mózgu w Polsce. Eksperti podejmą temat wyzwań w zakresie zdrowia mózgu, znaczenia postępu medycyny oraz systemowych rozwiązań wpływających na poprawę dostępu pacjentów do nowoczesnej diagnostyki i terapii. Jednym z kluczowych zagadnień będą innowacje w medycynie, które redefiniują standardy leczenia i otwierają nowe perspektywy dla pacjentów. Debata będzie podzielona na bloki tematyczne:

- choroby mózgu - wyzwania dla Polski i UE
- perspektywa systemu,
- perspektywa parlamentarzystów i rzeczników naszych praw,
- postęp medycyny szansą na odmianę losu pacjenta.

Choroby mózgu obejmują szeroką grupę schorzeń neurologicznych i zaburzeń psychicznych. Do chorób mózgu należą depresja, schizofrenia, choroba afektywna dwubiegunowa (ChAD), choroba Alzheimera, choroba Parkinsona, udar mózgu, migrena, stwardnienie rozsiane (SM), nowotwory mózgu, padaczka oraz rzadkie choroby neurologiczne, takie jak rdzeniowy zanik mięśni (SMA), ataksja Friedreicha, stwardnienie zanikowe boczne (ALS), zaburzenia ze spektrum zapalenia nerwu wzrokowego i rdzenia kręgowego (NMOSD), dystrofia mięśniowa Duchenne'a, zespół Lennox-Gastaud i zespół Dravet. Wiele z tych chorób, a zwłaszcza neurodegeneracyjne, jest nieodwracalnych i postępujących, co wymaga dostępu do skutecznych terapii i długotrwałej opieki.

Koszty związane z chorobami mózgu, czyli zaburzeń psychicznych, neurologicznych i związanych z używaniem substancji psychoaktywnych – stanowią ogromne obciążenie ekonomiczne, którego globalne koszty szacuje się na 2,5–5 trylionów dolarów rocznie, a do 2030 roku mają one znacząco wzrosnąć. Koszty te obejmują bezpośrednie wydatki na opiekę zdrowotną (ok. 1,14–1,7 trylion dolarów) oraz znaczne koszty pośrednie wynikające z utraty produktywności chorych i ich opiekunów.¹ Obciążenie zaburzeniami mózgu, w tym schorzeniami neurologicznymi

¹ Brain gain: How improving brain health benefits the economy.

<https://www.weforum.org/stories/2024/09/brain-gain-how-improving-brain-health-benefits-the-economy/>

i psychicznymi, rośnie na całym świecie. W 2025 roku opublikowano w Lancet Neurology szacunki, że bezpośrednie wydatki na opiekę zdrowotną w zakresie zaburzeń mózgu w 2019 r. wyniosły 1,7 tryliony USD. Oceniono, że wydatki rosną średniorocznie o 3,5% od 2000 r. Koszty bezpośrednie stanowiły 52% całkowitych wydatków w 2019 r., przy czym usługi opieki stacjonarnej odpowiadały za największą część ogólnych wydatków. Osoby starsze w wieku 50–74 lat odnotowały najwyższe wydatki na usługi opiekuńcze i ich najszybszy wzrost. Różnice między płciami były minimalne.² W obliczu olbrzymich kosztów bezpośrednich i pośrednich, neurologia i psychiatria są uznawane za niedofinansowaną, mimo że choroby te dotyczą ogromnej części społeczeństwa.

Celem działań Unii Europejskiej powinna być poprawa jakości życia Europejczyków poprzez prewencję, profilaktykę, wczesną diagnostykę, innowacyjne leczenie i rehabilitacje, a poprzez te działania zmniejszenie obciążenia ekonomicznego systemów opieki zdrowotnej. Unia Europejska intensyfikuje działania na rzecz zdrowia mózgu, uznając choroby neurologiczne i zaburzenia psychiczne za główne przyczyny niepełnosprawności i zgonów. Główne działania UE i inicjatywy w zakresie zdrowia mózgu, to:

1. Finansowanie badań: Komisja Europejska przeznaczyła 3,1 mld euro w 7PR i 3,2 mld w "Horyzoncie 2020" na badania nad mózgiem, innowacyjne leki i technologie.
2. „Brain Plan” dla UE: Eksperci apelują o „Brain Plan” wzorowany na „Europejskim Planie Walki z Rakiem”, opublikowanym w 2021 roku oraz „Unijny Planie dotyczącym Zdrowia Układu Krążenia: „Bezpieczne Serce”, opublikowanym w 2025 roku. Brain Plan zapewni spójne działania w zakresie chorób neurologicznych i psychicznych w Unii Europejskiej.
3. Europejski Dzień Mózgu został wyznaczony na dzień 18 marca co roku. Kampanie w całej Europie podnoszą świadomość na temat znaczenia profilaktyki chorób mózgu i zdrowego stylu życia.

Europejska Akademia Neurologii (European Academy of Neurology, EAN) w 2022 r. ogłosiła Strategię Zdrowia Mózgu (Brain Health), wyrażoną mottem: „jeden mózg, jedno życie, jedno podejście”. Strategia ma na celu opracowanie holistycznego podejścia do zdrowia mózgu, które przyniesie korzyści społeczeństwu nie tylko poprzez zmniejszenie obciążeń opieki zdrowotnej z powodu zaburzeń neurologicznych, ale także poprzez poprawę jakości życia i produktywności przez cały okres przebiegu życia jednostki. Wizja EAN przedstawia przyszłość, w której jednostki, populacje, klinicyści i decydenci rozumieją korzyści płynące z dobrego zdrowia mózgu oraz mają informacje i możliwości pozwalające zachować i odzyskać zdrowie mózgu. Głównymi celami Strategii Zdrowia Mózgu są:

1. Zwiększenie wiedzy na temat czynników warunkujących zdrowie mózgu
2. Rozwój kadr medycznych i pomocniczych w dziedzinie neurologii

² Mitchell AJ, Cogswell IE, Dalos J, Tsakalos G, Lei J, Oros A, Rafferty Q, Santoni S, Steele X, Dieleman JL, Apeagyei AE. Estimating global direct health-care spending on neurological and mental health between 2000 and 2019: a modelling study. Lancet Public Health. 2025 May;10(5):e401-e411. doi: 10.1016/S2468-2667(25)00089-1. PMID: 40312084. <https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S2468-2667%2825%2900089-1>

3. Zwiększenie finansowania badań w neurologii
4. Budowanie holistycznej perspektywy bio-psycho społecznej zdrowia mózgu
5. Zapobieganie chorobom neurologicznym
6. Budowanie świadomości i zrozumienia dużego obciążenia chorobami neurologicznymi

Strategia Zdrowia Mózgu opiera się na pięciu kluczowych obszarach:

1. Budowanie sojuszu na rzecz zdrowia mózgu
2. Wspieranie tworzenia polityki międzynarodowej, krajowej i regionalnej
3. Wspieranie badań naukowych
4. Promowanie edukacji
5. Podnoszenie świadomości i zrozumienia społecznego chorób neurologicznych³

W 2023 roku, w roku Jubileuszu 90-lecia Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, opublikowano Dekalog potrzeb polskiej neurologii.⁴ Dekalog zakłada:

1. Choroby neurologiczne – strategicznym obszarem w polskim systemie ochrony zdrowia.
2. Wzrost nakładów finansowych na diagnostykę i leczenie chorób układu nerwowego.
3. Inwestycja w kadry lekarskie, pielęgniarskie i zawody pomocnicze w neurologii.
4. Neurologia priorytetową specjalizacją.
5. Jasny system ścieżek pacjentów z chorobami neurologicznymi.
6. Regionalne ośrodki referencyjne dla najważniejszych chorób neurologicznych.
7. Wzrost nakładów na obsługę programów lekowych w neurologii.
8. Uporządkowanie systemu organizacji i finansowania nowoczesnych metod diagnostyki i leczenia.
9. Inwestycja w rehabilitację neurologiczną.
10. Wzrost nakładów na badania naukowe w chorobach układu nerwowego.

Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego (NPOZP) na lata 2023–2030, ustanowiony rozporządzeniem Rady Ministrów, koncentruje się na upowszechnianiu środowiskowego modelu opieki psychiatrycznej. Główne cele to zapewnienie wszechstronnej, kompleksowej opieki osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz zapobieganie ich stygmatyzacji. Program kładzie nacisk na opiekę środowiskową, w tym nowe modele dla dzieci i młodzieży.⁵ Reforma psychiatrii w Polsce, nadzorowana przez Ministerstwo Zdrowia, zmierza w kierunku modelu środowiskowego.

³ The EAN Brain Health Strategy. <https://www.ean.org/ean/advocacy/brain-health/brain-health-strategy>

⁴ Inauguracja Jubileuszowego Roku Polskiej Neurologii 1933-2023. Dekalog potrzeb polskiej neurologii.

PTN 2023 <https://ptneuro.pl/aktualnosc/inauguracja-jubileuszowego-roku-polskiej-neurologii>

⁵ <https://www.gov.pl/web/zdrowie/narodowy-program-ochrony-zdrowia-psychicznego1>

Celem jest przeniesienie opieki ze szpitali do lokalnych centrów, zwiększenie dostępności świadczeń oraz poprawa jakości leczenia, szczególnie dla dzieci i młodzieży. Główne potrzeby i kierunki zmian w polskiej psychiatrii, to:

1. Centra Zdrowia Psychicznego (CZP): Docelowo każdy mieszkaniec ma mieć dostęp do CZP, zapewniających opiekę środowiskową, poradnie i oddziały dzienne.
2. Ministerstwo Zdrowia zdecyduje o nowym modelu finansowania Centrów Zdrowia Psychicznego po zakończeniu pilotażu. Ekspertki chcą odejścia od prostego ryczałtu i powiązania pieniędzy z jakością oraz efektami leczenia.
3. Psychiatria dzieci i młodzieży: Reforma obejmuje trójpoziomowy system: ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej (I poziom), centra zdrowia psychicznego dla dzieci (II poziom) oraz wysokospecjalistyczne szpitale (III poziom).
4. Poprawa infrastruktury i kadry: W latach 2022-2023 przeznaczono 80 mln zł na poprawę infrastruktury oddziałów dziecięcych, a MZ zwiększa limity przyjęć na specjalizacje.
5. Reforma boryka się z problemami kadrowymi, opóźnieniami w legislacji oraz koniecznością lepszej koordynacji między systemem ochrony zdrowia, oświatą i pomocą społeczną.
6. Rada ds. Zdrowia Psychicznego stawia na dalszą poprawę dostępności i jakości świadczeń.
7. Reforma ma na celu skrócenie czasu pobytu w szpitalu i ułatwienie powrotu pacjentów do życia społecznego.
8. Mimo prognozowanego spadku populacji o 6 proc. do 2040 r., liczba osób z zaburzeniami psychicznymi może wzrosnąć nawet o 20 proc., a w przypadku lęku i PTSD o 25 proc.
9. Największym problemem pozostaje „luka w leczeniu” - tysiące osób z depresją i zaburzeniami lękowymi w ogóle nie trafia do systemu albo otrzymuje pomoc poniżej minimalnych standardów. W Polsce nawet co czwarty mężczyzna i co piąta kobieta zrezygnowali w ostatnim roku z wizyty u specjalisty, mimo że jej potrzebowali.⁶

W 2025 roku zdefiniowano priorytety zdrowotne Ministerstwa Zdrowia na lata 2025-2027, jako „Zdrowe serce, zdrowy mózg”, obok „Zdrowy szpital – bezpieczny Pacjent” i „Cyfryzacja ochrony zdrowia”.⁷ Zgodnie ze strategią, zdrowie mózgu ma stać się priorytetem polityki zdrowotnej w Polsce. Ministerstwo deklaruje skoordynowaną opiekę neurologiczną, przez m.in. wprowadzenie w życie standardów postępowania na pacjentami neurologicznymi i rozwój Centrów Rehabilitacji. Przy Ministrze Zdrowia działają Krajowa Rada do spraw Neurologii, Rada do spraw Zdrowia Psychicznego oraz Konsultanci Krajowi w dziedzinie Neurologii, Psychiatrii i Psychiatrii Dzieci i Młodzieży.

⁶ <https://www.rynekzdrowia.pl/Psychiatria/To-moze-byc-najwieksza-zmiana-w-psychiatrii-od-lat-Nowy-model-CZP-trafil-na-biurko-ministra,281250,16.html>

⁷ Priorytety Ministerstwa Zdrowia na lata 2025-2027 <https://www.gov.pl/web/zdrowie/priorytety-ministerstwa-zdrowia-na-lata-2025-2027>

W 2025 roku powstała Koalicja na Rzecz Zdrowia Mózgu.⁸ Proponuje ona „Siedem filarów Narodowej Strategii Zdrowia Mózgu”. To kierunkowe działania, które powinny być podjęte do 2030 r. aby wyznaczyć ramy dla skutecznej profilaktyki i leczenia chorób mózgu, jako integralnej części zdrowia publicznego:

1. Zdrowie mózgu jako priorytet polityki państwa. Wprowadzenie strategii mózgu jako integralnej części polityki zdrowia publicznego, która by obejmowała zarówno promocję zdrowia i higieny mózgu, jak również działania z obszaru prewencji, diagnostyki, leczenia i rehabilitacji są niezbędne, aby zmniejszyć zarówno presję epidemiologiczną, jak i finansową, ekonomiczną.
2. Inwestycje w kapitał mózgu i profilaktykę zdrowotną, która powinna się odbywać przez całe życie – od poczęcia do późnej starości. Obejmuje ona sen, dietę, aktywność fizyczną, relacji społeczne i dobrostan psychiczny. Powszechna edukacja skierowana do całego społeczeństwa, bez względu na wiek, która pozwoli nam właściwie zrozumieć znaczenie zdrowia fizycznego, psychicznego, oddziaływania środowiska, w którym żyjemy, na nasze zdrowie.
3. Rozwój nowoczesnej diagnostyki i leczenia. Czas ma kluczowe znaczenie w neurologii. Wczesna diagnostyka i szybkie rozpoczęcie terapii mogą decydować o samodzielności pacjenta. Usprawnienie organizacyjne w zakresie wczesnej diagnostyki i wczesnego wprowadzania pacjenta do procesu leczenia będzie miało fundamentalne znaczenie dla poprawy epidemiologii – obecnie parametry epidemiologiczne są bardzo pesymistyczne.
4. Wzmocnienie badań naukowych. Niezbędny jest rozwój neuronauki, badań nad neurodegeneracją, neuroprotekcją, terapiami genowymi oraz narzędzi cyfrowych, które pozwolą nie tylko analizować i monitorować funkcje poznawcze, ale również będą stanowić wsparcie w profilaktyce.
5. Rozwój kompetencji kadry medycznej. Opieka nad pacjentami z chorobami mózgu wymaga zespołów: neurologów, psychiatrów, psychologów, rehabilitantów, pielęgniarek, specjalistów zdrowia publicznego.
6. Wsparcie dla opiekunów i rodzin chorych. Choroby mózgu najczęściej prowadzą do zależności chorego od otoczenia. Integracja opieki zdrowotnej i społecznej – to jedno z najtrudniejszych, ale kluczowych wyzwań. Nie ma wątpliwości, że w sposób naturalny partnerem do budowania zintegrowanego modelu opieki nad pacjentami z chorobami mózgu jest Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. Zintegrowanie systemu opieki zdrowotnej i opieki społecznej jest fundamentalne.
7. Dane, monitoring i cyfrowa transformacja opieki. Bez rzetelnych danych nie ma skutecznej polityki zdrowotnej. Potrzebne jest stworzenie rozwiniętego systemu krajowych rejestrów chorób mózgu, tak aby kluczowe problemy zdrowotne były dobrze monitorowane. Wykorzystanie dużych zbiorów danych, które są już teraz gromadzone w NFZ i ZUS, ale również w innych systemach, chociażby Ministerstwa Edukacji,

⁸ Koalicja na rzecz zdrowia mózgu. PTN <https://ptneuro.pl/aktualnosc/koalicja-na-rzecz-zdrowia-mozgu>

pozwole jeszcze bardziej precyzyjnie działać w obszarze prewencji, diagnostyki i leczenia.⁹

W 2025 roku powstała Federacja dla Zdrowia Mózgu (Brain Health Federation). Jest to pierwsze w Polsce porozumienie, które łączy organizacje pacjentów działającymi w różnych obszarach zdrowia mózgu. Federację dla Zdrowia Mózgu współtworzą: Fundacja „Nie widać po mnie”, Fundacja Stwardnienie Rozsiane.Info, Alzheimer Polska, Fundacja EPI Bohater, Stowarzyszenie Serce na Banacha, Fundacja Zdrowie i Edukacja Ad Meritum, Siedleckie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimera. Celem Federacji jest podejmowanie skoordynowanych działań na rzecz poprawy diagnostyki, leczenia oraz profilaktyki schorzeń neurologicznych i psychiatrycznych – By zdrowie mózgu stało się realnym priorytetem – od profilaktyki i edukacji, przez diagnostykę, aż po skuteczne leczenie i wsparcie rodzin.¹⁰

⁹ Eksperti: zdrowie mózgu powinno być jednym z kluczowych priorytetów polityki zdrowotnej państwa.
<https://pap-mediroom.pl/zdrowie-i-styl-zycia/eksperti-zdrowie-mozgu-powinno-byc-jednym-z-kluczowych-priorytetow-polityki>

¹⁰ <https://federacjadlazdrowiamozgu.org/organizacje-czlonkowskie/>